

The Predictive Role of Hope, Self-Efficacy and Self-Esteem on Adolescents' Career Anxiety

Osman CIRCIR^a (ORCID ID - 0000-0002-7847-9205)

Osman GÖNÜLTAŞ^{b*} (ORCID ID - 0000-0003-1904-5121)

Kıvanç UZUN^c (ORCID ID - 0000-0002-6816-1789)

Özlem TAGAY^d (ORCID ID - 0000-0002-9821-5960)

^a Naciye Mumcu Anatolian High School, Konya/Türkiye

^b Şehit Polis Mehmet Karacatilki Science and Arts Centre, Isparta, Türkiye

^c Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Career Development Practice and Research Center, Burdur/Türkiye

^d Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Education, Burdur/Türkiye

Article Info

Abstract

DOI: 10.14812/cuefd.1291825

Article history:

Received 03.05.2023

Revised 24.07.2023

Accepted 28.08.2023

Keywords:

Career Anxiety,
Hope,
Self-Efficacy,
Self-Esteem
Adolescents.

Research Article

In the current study, it was aimed to determine the extent to which adolescents' levels of hope, self-efficacy and self-esteem predict their career anxiety. To this end, the relational survey model was used to determine the relationship between the variables. The study group was formed by using the convenience sampling method. The online form prepared by the researchers was shared on social media platforms commonly used by adolescents and in this way, a total of 253 adolescents (165 females and 88 males) were reached. The mean age of the participants is 15.61. The data in the study were collected by using a demographic information form developed by the researchers, the Career Anxiety Scale, the Dispositional Hope Scale, the Self-Efficacy Scale for Children and the Rosenberg Self-Esteem Scale. In the analysis of the data, multiple linear regression analysis and the Pearson product moment correlation coefficient were used to determine the relationship between the variables. As a result of the study, negative significant correlations were found between the career anxiety of the adolescents and their levels of hope, self-efficacy and self-esteem. In addition, it was concluded that the career anxiety of the adolescents was predicted negatively and significantly by their hope, self-efficacy and self-esteem. On the basis of these findings, it can be said that the healing power of hope, self-efficacy and self-esteem can be used to cope with the career anxiety of adolescents. The results were discussed in light of the relevant literature and suggestions were made for future research.

Umut, Öz-Yeterlik ve Benlik Saygısının Ergenlerin Kariyer Kaygıları Üzerindeki Yordayıcı Rolü

Makale Bilgisi

Öz

DOI: 10.14812/cuefd.1291825

Makale Geçmişi:

Geliş 03.05.2023

Düzeltilme 24.07.2023

Kabul 28.08.2023

Anahtar Kelimeler:

Kariyer Kaygısı,
Umut,

Bu çalışmada, ergenlerin sahip oldukları umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı düzeylerinin kariyer kaygılarını ne ölçüde yordadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi için ilişkisel model kullanılmıştır. Çalışma grubu ise uygun örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından hazırlanan çevrim içi form, ergenler tarafından yaygın olarak kullanılan sosyal medya platformlarında paylaşılarak, ergenlik döneminde bulunan 253 katılımcıya (165 kadın ve 88 erkek) ulaşılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 15.61'dir. Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik bilgi formu, Kariyer Kaygısı Ölçeği, Sürekli Umut Ölçeği, Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde, değişkenler arasındaki ilişkinin saptanması için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile çoklu doğrusal

Öz-Yeterlik,
Benlik Saygısı
Ergenler.

regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, ergenlerin kariyer kaygıları ile umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca ergenlerin kariyer kaygılarının umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı tarafından negatif yönde anlamlı şekilde yordandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulardan hareketle ergenlerin kariyer kaygılarıyla başa çıkmak için umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı değişkenlerinin iyileştirici gücünden yararlanılabileceği söylenilebilir. Ulaşılan sonuçlar ilgili alanyazın ışığında tartışılmış ve gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma Makalesi

Introduction

Adolescence, which is a developmental stage in the process of transition from childhood to adulthood, is a period characterized by numerous changes in different developmental domains and often accompanied by turbulence (Feldman, 1997). During adolescence, which is the period in a person's life when biological and social changes have the most significant impact, physiological, cognitive, emotional and moral changes take place (Santrock, 2014). Adolescence refers to a complex period for the individual to discover and experience life roles, to make plans about the future and to choose a career among alternatives (Adams, 2000; Cloutier & Onur, 2019). According to Super (1990), adolescents should be able to make a healthy career planning in order to have personal development, social adaptation and a good future.

Adolescence is a very critical period in the process of making career decisions, as individuals begin to research about higher education institutions and job opportunities and to create career alternatives (Brown, 1997; Rogers et al., 2008). Career decision is one of the most important decisions that adolescents have to make in their lives. In the career decision-making process, adolescents are faced with many alternatives and they try to reach the most suitable choice for themselves by researching alternatives (Nalbantoğlu-Yılmaz & Çetin-Gündüz, 2018a). The difficulties experienced in the career decision-making process and having to choose between career alternatives can cause adolescents to experience career anxiety (Albion, 2000; Vignoli, 2015).

Career anxiety is defined as the fear of failure experienced by individuals in their career development process regarding their professional and academic future (Vignoli, 2015). According to Saka et al. (2008), career anxiety refers to negative emotions experienced during the process of career decision-making or in job performance. Career anxiety indicates the inability of the individual to make a career choice due to some fears and concerns (Sampson et al., 1996). Career anxiety, which is associated with general anxiety, stems from the perception of being responsible for supporting career development. It is stated that the lack of information, especially about the career development process, is a triggering factor for career anxiety (Pisarik et al., 2017). According to Ciminli (2023), individuals who have experienced a healthy career development process experience career anxiety at the lowest level.

It is known that adolescents experience many problems arising from career anxiety. Şeker (2021) stated that adolescents with intense career anxiety have difficulty in making career decisions. Yavrutürk (2023) argues that career anxiety causes problems such as unhappiness, difficulty in focusing, loss of performance and lack of self-confidence in adolescents. In light of all this information, it is aimed to examine the variables related to career anxiety in adolescents and to determine alternative ways to deal with career anxiety effectively by using these variables. There is promising evidence in the literature that individuals can cope with the destructive effects of negative situations in a healthy way by supporting their positive characteristics and reminding them of their sources (Uzun & Karataş, 2023). In this connection, in the current study, the variable of hope, self-efficacy and self-esteem, which are thought to play a role in reducing career anxiety in adolescents, are discussed based on the literature.

The first variable whose relationship with career anxiety is examined in the current study is hope. Hope is a goal-oriented cognitive mindset in which individuals perceive themselves as capable of generating pathways to achieve their goals (Snyder, 2002). Highly hopeful individuals have more goals to achieve in their life and are capable of developing different strategies to achieve these goals. These individuals focus more on pursuing their goals rather than dwelling on failures when they encounter challenges in their

lives because they have confidence in their adaptive coping strategies (Snyder et al., 1991). According to Korkut-Owen and Niles (2014), having high hope is related to the belief that positive outcomes will occur. Therefore, hope is one of the essential attributes in the career development process, as it enables individuals to manage their career development. Hope provides individuals with motivational strength to be able to plan for their future career and to actualize these plans. With this strength, individuals can proactively shape their career journey (Konuk, 2020). Individuals with high hopes for the future can easily fulfil their career development tasks because they have the belief that they can cope with the difficulties they may encounter in the career development process (Eryılmaz & Mutlu, 2017). In the study conducted on adolescents, Shama (2020) concluded that hope is an important variable that predicts career anxiety. In this context, it is thought that hope can be an alternative variable that can be used for adolescents to cope with their career anxiety.

Another variable whose relationship with career anxiety is examined in the current study is self-efficacy. Self-efficacy is defined as an individual's belief in his/her potential to perform the necessary action to achieve positive results (Bandura, 1997). In other words, self-efficacy refers to the beliefs that individuals have developed about their own skills (Uzun & Karataş, 2020). Self-efficacy belief can be the strongest predictor of success or failure of individuals in the face of challenging tasks (Ercivan-Zencirci, 2008). Self-efficacy belief has an important role in maintaining positive behaviours and preventing problematic behaviours throughout adolescence (Vecchio et al., 2007). Self-efficacy, which contributes to the process of coping with stress, is closely related to career development. Individuals with high self-efficacy beliefs experience less career indecision and can make healthier career decisions (Lent & Brown 2006; Schwarzer & Warner, 2013). Bandura (1993) stated that the higher the self-efficacy is, the easier it is for individuals to make decisions in their career choice process. According to Erdoğan and İşözen (2022), self-efficacy is an important factor that shapes individuals' goals for career planning throughout their lives. Thus, it is predicted that adolescents with high self-efficacy beliefs will be more effective in coping with career anxiety.

The last variable addressed in the current study is self-esteem. Self-esteem includes both positive and negative evaluations of oneself. High self-esteem refers to a person's sense of self-respect and perceiving oneself as valuable, while low self-esteem describes a situation where an individual lacks self-respect and perceives himself/herself as unworthy and inadequate (Cast & Burke, 2002). It is known that individuals with high self-esteem have a positive worldview, are physiologically healthier, and can cope with the problems they encounter in daily life more easily (Türksoy, 2014). According to Coleman and Hendry (1990), individuals with high self-esteem spend longer efforts to cope with the difficulties they face. Individuals with low self-esteem are more anxious and have negative thoughts about the future. Catalano et al. (2004) stated that adolescents with low self-esteem perceive themselves as inadequate in fulfilling the expected developmental tasks, leading to lower future expectations and higher anxiety. Yıldırım-Kurtuluş et al. (2022) suggested, based on their research on adolescents, that there is a significant negative correlation between self-esteem and career anxiety. Thus, it can be argued that as adolescents' self-esteem increases, their career anxiety decreases.

It can be said that the adolescence covers a period in which individuals develop in many ways and rehearse for adulthood. During this period, adolescents are faced with many developmental tasks. One of the most important of these development tasks is career development (Turan, 2013). Individuals make important decisions about their future career during adolescence (Çetin-Gündüz & Nalbantoğlu-Yılmaz, 2016). During adolescence, individuals try to clarify their career decision by starting to search for career alternatives (Sharf, 2013). It is thought that examining the variables related to career anxiety, which is a variable that makes career decision-making difficult (Germeijs et al., 2006; Nalbantoğlu-Yılmaz & Çetin-Gündüz, 2018b; Şeker, 2021), can make significant contributions to the literature. Determining the variables associated with career anxiety will provide important insights into preventive and intervention studies to be conducted on career anxiety of adolescents. In this regard, in the current study, it is aimed to examine the effects of perceived self-esteem, hope and self-efficacy on the level of career anxiety in adolescents. To this end, the research questions are worded as follows;

1. Is there a significant relationship between the career anxiety of adolescents and their levels of hope, self-efficacy and self-esteem?
2. Are hope, self-efficacy and self-esteem significant predictors of career anxiety?

Method

Research Model

The current study employed the correlational model to investigate the relationship between career anxiety of adolescents and their hope, self-efficacy and self-esteem. The correlational model is a quantitative research method that aims to determine whether there is a co-variation between two or more variables and the degree of this co-variation (Karasar, 2012).

Study Group

The study group is comprised of 253 adolescents. Of the participating adolescents, 65.20% (n= 165) are female and 34.80% (n= 88) are male. The mean age of the participants was found to be 15.61. Of the participants, 44.30% (n= 112) are 9th graders, 23.30% (n= 59) are 10th graders, 18.60% (n= 47) are 11th graders and 13.80% (n= 35) are 12th graders. Of the participants, 12.60% (n= 32) evaluated their socioeconomic status as low, 81.00% (n= 205) as medium and 6.30% (n= 16) as high. The study group was determined by using the convenience sampling method, one of the random sampling methods. The convenience sampling method is for researchers to identify study groups, starting with the most accessible participants, until they reach the sample size they need (Büyükoztürk et al., 2016). The participants of the current study are adolescents who filled out the online application form shared on social media platforms without any demographic restrictions because in this study, there is no research question investigating the effect of the demographic characteristics of the participants on their career anxiety. The convenience sampling method was preferred since the study group was not restricted according to any region or characteristic and it was aimed to reach as many participants as possible.

Data Collection Tools

For data collection in the study, the following scales were used for adolescents: a demographic information form, the Career Anxiety Scale, the State Hope Scale, the Self-Efficacy Questionnaire for Children and the Rosenberg Self-Esteem Scale. Permission for the use of all data collection instruments planned to be used in the study was obtained via email from the intellectual property rights holders of the scales.

Demographic Information Form: To obtain personal information of the adolescents in the study group, the researchers created a demographic information form inquiring about their gender, age, grade level and perceived socioeconomic status.

Career Anxiety Scale (CAS): CAS was developed by Çetin-Gündüz and Nalbantoğlu-Yılmaz (2016) to determine the career anxiety experienced by high school students during their professional development processes. The scale is a five-point Likert scale consisted of 14 items that can be scored on a scale ranging from “[1] Strongly disagree” to “[5] Strongly agree”. CAS consists of two different sub-dimensions: “Anxiety related to the effect of family” (1st, 2nd, 3rd, 4th and 5th items) and “Anxiety related to the choice of profession” (6th, 7th, 8th, 9th, 10th, 11th, 12th, 13th and 14th items). CAS explains 44.40% of the total variance. CAS also yields a total career anxiety score. Possible scores from the scale vary between 14 and 70. Higher scores from the scale indicate higher levels of career anxiety experienced by the respondent. There are no reverse-scored items in the scale. For the Career Anxiety Scale, the Cronbach’s alpha coefficients for the subscales are as follows: .74 for the sub-dimension of anxiety related to the effect of family and .80 for the sub-dimension of anxiety related to the choice of profession (Çetin-Gündüz & Nalbantoğlu-Yılmaz, 2016).

In the current study, first, validity and reliability analyses were carried out for the use of CAS. Confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to ensure the construct validity of the scale, and it was found that the model-data fit of the Career Anxiety Scale falls within acceptable reference values ($\chi^2/n=$

253]= 255.269, sd= 68, $p= .000$, $\chi^2/sd= 3.754$, RMSEA= .078, SRMR= .065, CFI= .912). To calculate the reliability values of the Career Anxiety Scale, Cronbach's alpha coefficient analysis was employed. The internal consistency coefficient for the whole scale was found to be .91. As a result of these analyses, it can be stated that the values obtained for the Career Anxiety Scale are within the validity (Kline, 2015) and reliability (Büyüköztürk, 2014) reference ranges stated in the literature and thus it can be used in this study.

State Hope Scale (SHS): The SHS was developed by Snyder et al. (1991) to measure the hope levels of individuals and was adapted to Turkish culture by Tarhan and Bacanlı (2015). The scale is a eight-point Likert scale consisted of 12 items that can be scored on a scale ranging from "[1] Definitely false" to "[8] Definitely true". The scale consists of two sub-dimensions called "Agency" (2nd, 9th, 10th and 12th items) and "Pathways" (1st, 4th, 6th and 8th items). Items 3, 5, 7 and 11, which are just used as fillers in the scale, are not included in the calculation. The possible score to be taken from each subscale of the scale ranges from 4 to 32, while the total score to be taken from the whole scale ranges from 8 and 64. Higher scores taken from the scale indicate increasing level of hope. The scale, with a total explained variance of 61.00%, has a Cronbach's alpha coefficient of .84, indicating high internal consistency (Tarhan & Bacanlı, 2015).

In the current study, first, validity and reliability analyses were carried out for the use of the SHS. Confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to examine the construct validity of the scale, and it was found that the model-data fit of the State Hope Scale falls within acceptable reference values ($\chi^2[n=253]= 67.301$, sd= 20, $p= .000$, $\chi^2/sd= 3.365$, RMSEA= .077, SRMR= .065, CFI= .922). To reveal the reliability values of the State Hope Scale, Cronbach's alpha coefficient analysis was employed. The internal consistency coefficient for the whole scale was found to be .80. As a result of these analyses, it can be stated that the values obtained for the State Hope Scale are within the validity (Kline, 2015) and reliability (Büyüköztürk, 2014) reference ranges stated in the literature and thus it can be used in this study.

Self-Efficacy Questionnaire for Children (SEQ-C): SEQ-C was developed by Muris (2001) to measure the social, academic and emotional self-efficacies of individuals between the ages of 12 and 19. It was adapted to Turkish culture by Telef and Karaca (2012). The scale is a five-point Likert scale consisted of 21 item that can be scored on a scale ranging from "[1] Not at all" to "[5] Very well". SEQ-C consists of three sub-dimensions called "Academic Self-efficacy", "Social Self-efficacy" and "Emotional Self-efficacy". SEQ-C explains 43.74% of the total variance. Each sub-dimension of the scale can be used separately to measure self-efficacy in the relevant field, and the scale also gives a total overall self-efficacy score. The score to be taken from the whole scale ranges from 21 to 105. Higher scores taken from the scale indicate higher levels of general self-efficacy. There is no reverse scored item in the scale. The Cronbach's alpha coefficients calculated SEQ-C are as follows: .84 for the academic self-efficacy subscale, .78 for the emotional self-efficacy subscale, .64 for the social self-efficacy subscale and .86 for the whole scale (Telef & Karaca, 2012).

In order to use SEQ-C in the current study, first validity and reliability analyses were conducted. Confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to ensure the construct validity of the scale, and it was found that the model-data fit of SEQ-C falls within acceptable reference values ($\chi^2[n=253]= 500.093$, sd= 183, $p= .000$, $\chi^2/sd= 2.733$, RMSEA= .073, SRMR= .062, CFI= .908). Cronbach's Alpha internal consistency coefficient analysis was used to reveal the reliability values of SEQ-C. The internal consistency coefficient of the whole scale was calculated to be .87. As a result of these analyses, it can be stated that the values obtained for SEQ-C are within the validity (Kline, 2015) and reliability (Büyüköztürk, 2014) reference ranges stated in the literature and thus it can be used in this study.

Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES): RSES, developed by Rosenberg (1965) to measure individuals' self-esteem, was adapted to Turkish culture by Çuhadaroğlu (1986). RSES consists of 12 subscales and 63 items in total. The first 10 items of the scale measure the level of self-esteem. In this study, only the self-esteem sub-dimension of RSES was used. The self-esteem subscale, which consists of 10 items, five positive (1st, 2nd, 4th, 6th and 7th items) and five negative (3rd, 5th, 8th, 9th and 10th items), is a four-point Likert type scale. The scale items are scored on a scale ranging from "[1] Definitely true" to "[4] Definitely false". After the 1st, 2nd, 4th, 6th and 7th items in the scale are reverse scored, a total score can be obtained

for each participant. The score to be taken from the self-esteem subscale ranges from 10 to 40. Higher scores taken from the scale indicate higher levels of self-esteem. The validity and reliability analyses of RSES, adapted by Çuhadaroğlu (1986) to Turkish culture, were carried out on 205 students attending five different classes of a high school located in the city centre of Ankara. The reliability coefficient of the test-retest, which was conducted at a one-month interval, was determined as .75 for the self-esteem sub-dimension of RSES.

In the current study, first, validity and reliability analyses were carried out in order to use the self-esteem sub-dimension of RSES. Confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to ensure the construct validity of the scale, and it was found that the model-data fit of RSES falls within acceptable reference values ($\chi^2[n=253]= 72.943$, $sd= 33$, $p= .000$, $\chi^2/sd= 2.210$, $RMSEA= .069$, $SRMR= .042$, $CFI= .967$). Cronbach's Alpha internal consistency coefficient analysis was performed to reveal the reliability values of RSES. The internal consistency coefficient for the self-esteem sub-dimension of RSES was determined to be .89. As a result of these analyses, it can be stated that the values obtained for the self-esteem sub-dimension of RSES are within the validity (Kline, 2015) and reliability (Büyükoztürk, 2014) reference ranges stated in the literature and thus it can be used in this study.

Data Collection

Before starting to collect the data of the study, permissions for the use of the measurement tools in the current study were obtained from the intellectual property right holders via e-mail. After obtaining the permissions to use the scales, the study was approved for ethical compliance by the Burdur Mehmet Akif Ersoy University Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee (Approval number: GO 2023/260, dated 05.04.2022).

The application form containing the demographic information form and the four different self-assessment scales was transformed into an online form using Google Forms for data collection. Subsequently, this online form was shared on social media platforms such as Whatsapp, Instagram, Facebook, etc., which are frequently used by adolescents in Turkey. In the introduction section of the online form, necessary explanations about the content of the study and the scales were given. Then, the application was initiated with the participants who voluntarily confirmed the statement "I have read the explanation. I understand the purpose of the study. I willingly consent to participate in this study" online.

Data Analysis

In the first stage, all the data collected ($n= 253$) were transferred to the SPSS 22.0 program to be subjected to statistical analyses. The data were collected through an online form on the internet, and it was mandatory for the participating individuals to fully answer all the questions in the online survey form in order to successfully complete the form. In this way, all the values included in the online survey forms, which the participants completed and sent to the researchers, were within the expected range and did not contain any missing data. For this reason, there was no need for missing data analysis or missing data assignment in the data set.

Univariate and multivariate outlier analyses were performed to determine the outliers in the data set. First, the Z test was used to analyze univariate outliers. As the sample size was greater than 100, the reference range for the Z-score was determined to be between -4.00 and +4.00 (Mertler & Vannatta, 2016). No data were found with the standardized Z value outside the range of -4.00 - +4.00. Secondly, Mahalanobis distance coefficients were calculated to examine multivariate outliers, and no data set representing an outlier was identified (Tabachnick & Fidell, 2013). As a result of the outlier analyses, no data set belonging to the participants was excluded from the analysis, and all the planned analyses were conducted using the data of 253 participants.

After preparing the data for analysis, validity and reliability analyses were conducted for the Career Anxiety Scale, the State Hope Scale, the Self-Efficacy Questionnaire for Children and the Rosenberg Self-Esteem Scale to be used in the current study. For the analysis of validity, the data were subjected to Confirmatory Factor Analysis (CFA) using AMOS 21.0 program. For reliability, Cronbach's alpha coefficients

were examined using SPSS 22.0 program. According to the obtained results, it was determined that the relevant scales are valid and reliable for use in the current study. The values related to the validity and reliability of the scales are presented in detail in the section related to the data collection tools.

In the current study, a multiple linear regression analysis was performed to determine to what extent adolescents' hope, self-efficacy and self-esteem explain their career anxiety. Multiple regression analysis is an analysis performed to estimate the dependent variable based on two or more independent variables that are associated with the dependent variable (Büyüköztürk, 2014). However, some assumptions must be met in order to perform a regression analysis. Therefore, it was checked whether the variables in the dataset show a normal distribution and whether there is a multicollinearity problem, and the autocorrelation value of the dependent variable was determined.

As the calculated skewness and kurtosis coefficients for all the variables ranged between -1.00 and +1.00, it was concluded that the data did not deviate significantly from normality (Çokluk et al., 2014), and the assumption of normality was met. Additionally, to check for any multicollinearity problem in the dataset, simple (bivariate) correlations between variables were examined. The result of the analysis showed that all the bivariate correlation values between the variables are smaller than the accepted reference value of .90 (Çokluk et al., 2014). In addition, VIF and CI values were examined to check for multicollinearity problem. The VIF values for all the variables were found to be less than 10, and the CI values were found to be less than 30 (Field, 2009). In this case, it can be stated that there is no multicollinearity problem among the variables. Finally, the autocorrelation value of the dependent variable (Durbin Watson test value) was examined, and it was found to be 1.781. As Tabachnick and Fidell (2013) stated, for errors to be uncorrelated, the Durbin Watson test result should fall within the range of 1.50 - 2.50. Therefore, it can be stated that the obtained value is within an acceptable range. As a result of all these statistical analyses, it was determined that the dataset met the assumptions required for conducting regression analysis. Thus, in order to answer the first sub-problem of the study and determine the relationships between variables, Pearson correlation coefficient analysis was run. To address the second sub-problem of the study, which aims to determine to what extent adolescents' hope, self-efficacy and self-esteem predict their career anxiety, multiple linear regression analysis was conducted. All of these statistical analyses were conducted using SPSS 22.0 program, and a significance level was taken as .05.

Findings

Before presenting the findings related to the sub-problems of the study, descriptive statistics calculated for the variables of career anxiety, hope, self-efficacy, and self-esteem are presented in Table 1.

Table 1.
Descriptive Statistics for the Variables of the Study

Variables	n	Range	Min.	Max.	X_{mean}	$\bar{x}$	ss	Skewness	Kurtosis
Career Anxiety	253	56.00	14.00	70.00	39.00	38.37	13.06	.054	-.558
Hope	253	56.00	8.00	64.00	44.00	43.40	10.73	-.496	.389
Self-Efficacy	253	83.00	22.00	105.00	65.00	64.54	14.22	.166	.268
Self-Esteem	253	30.00	10.00	40.00	28.00	27.63	7.24	-.206	-.661

When the skewness and kurtosis coefficients in Table 1 are examined to understand whether the data of the study meet the assumption of normality, it is seen that all the variables have skewness and kurtosis coefficients within the accepted range of -1.00 - +1.00 (Çokluk et al., 2014). In this case, it can be said that all the variables of the study meet the normality assumption. Considering the possible scores that can be obtained from the Career Anxiety (minimum 14, maximum 70), State Hope (minimum 8, maximum 64), Self-Efficacy for Children (minimum 21, maximum 105), and Rosenberg Self-Esteem (minimum 10, maximum 40) Scales, it can be seen that the participants' mean scores for career anxiety ($\bar{x}$ = 38.37,

median= 39.00), hope ($\bar{x}$ = 43.40, median= 44.00), self-efficacy ($\bar{x}$ = 64.54, median= 65.00) and self-esteem ($\bar{x}$ = 27.63, median= 28.00) are slightly below the median scores.

To address the first research question, Pearson product-moment correlation coefficient was used to determine whether there is a statistically significant correlation between adolescents' career anxiety and their scores on hope, self-efficacy and self-esteem and to determine the degree of this correlation and thus the bivariate correlation values between the variables were calculated. Correlation values between the variables are presented in Table 2.

Table 2.
Pearson Moment Correlation Coefficients between the Variables

Variables	Career Anxiety	Hope	Self-Efficacy	Self-Esteem
Career Anxiety	1.00			
Hope	-.614**	1.00		
Self-Efficacy	-.622**	.702**	1.00	
Self-Esteem	-.551**	.654**	.645**	1.00

* $p < .05$, ** $p < .01$

As seen in Table 2, there is a significant and negative correlation between the adolescents' career anxiety and their scores on hope ($r = -0.614$, $p < .01$), self-efficacy ($r = -0.622$, $p < .01$) and self-esteem ($r = -0.551$, $p < .01$). Furthermore, when the obtained correlation coefficients are examined, it can be seen that there is a medium level of correlation ($-0.70 < r < -0.30$) between the adolescents' career anxiety and their scores on hope, self-efficacy and self-esteem (Büyüköztürk, 2014). On the other hand, it can be stated that this correlation is weak enough in the constructed model not to create a multicollinearity problem (less than .90); this finding is consistent with the regression assumption analysis mentioned in the data analysis section (Çokluk et al., 2014).

To address the second sub-problem of the study, multiple linear regression analysis was conducted to determine to what extent the hope, self-efficacy and self-esteem of the adolescents predict their career anxiety. The findings obtained from the multiple linear regression analysis are presented in Table 3.

Table 3.
Multiple Linear Regression Analysis Results

Predictive Variables	B	SH(B)	β	t	p
Constant	80.287	2.954	-	27.176	.000**
Hope	-.349	.086	-.287	-4.083	.000**
Self-Efficacy	-.293	.064	-.319	-4.591	.000**
Self-Esteem	-.283	.118	-.157	-2.396	.017*

R= .679 R²= .461 F= 71.078 sd= 3/249 p= .000 Durbin Watson= 1.781

* $p < .05$, ** $p < .01$

As seen in Table 3, the results of the multiple linear regression analysis revealed that the variables of hope, self-efficacy and self-esteem significantly predict the adolescents' career anxiety and that the model created for the regression is significant [$R = .679$, $R^2 = .461$, $F_{(3-249)} = 71.078$, $p < .01$]. The variables of hope, self-efficacy, and self-esteem collectively explain 46.10% of the variance in the adolescents' career anxiety. Thus, it can be stated that hope, self-efficacy and self-esteem have a significant effect on the adolescents' career anxiety, explaining a substantial proportion of the variance ($.26 < R^2$) (Cohen, 1988). When the t-test result for the significance of the regression coefficients is examined, it is seen that hope ($t = -4.083$, $p < .01$), self-efficacy ($t = -4.591$, $p < .01$) and self-esteem ($t = -2.396$, $p < .05$) are significant predictors of career anxiety in the negative direction. When the standardized regression coefficients (β) of the statistically significant predictors are considered, the variables can be ordered according to their relative effects on the adolescents' career anxiety as follows; self-efficacy ($\beta = -.319$), hope ($\beta = -.287$) and

self-esteem ($\beta = -.157$). When all these findings are considered together, it can be stated that an increase in adolescents' levels of hope, self-efficacy and self-esteem is likely to lead to a decrease in their career anxiety.

Discussion & Conclusion

In the current study, it was examined whether the variables of hope, self-efficacy and self-esteem are significant predictors of career anxiety of adolescents. Based on the findings obtained from the analyses, it was determined that all the variables together predicted the career anxiety of the adolescents negatively and significantly. As a result of the study, it was determined that there were negative significant correlations between the career anxiety of the adolescents and their levels of hope, self-efficacy and self-esteem. In addition, it was concluded that the career anxiety of the adolescents was negatively predicted by hope, self-efficacy and self-esteem. All these findings obtained in the study are discussed below in line with the literature.

In the study, firstly, it was determined that the level of hope significantly and negatively predicted the career anxiety of the adolescents. Similarly, in a study conducted by Shama (2020), it was found that hope significantly and negatively predicted career anxiety. As a result of another study conducted by Sarı and Şahin (2012) on high school students, it was determined that, depending on the increase in the hope levels of adolescents, their professional decision-making self-efficacy also increased. These findings support the findings of the current study. Individuals' level of hope provides them with motivational strength and plays a significant role in shaping their career development process (Konuk, 2020). Individuals with high levels of hope also have a strong belief in their ability to overcome potential problems in the future based on their past experiences. Accordingly, it can be said that as the hope level of adolescents experiencing career anxiety increases during the process of choosing their future profession, the protective role of hope (Snyder et al., 2000) may lead to a decrease in their career anxiety.

As another finding of the study, it was determined that self-efficacy significantly and negatively predicted the career anxiety of the adolescents. Career anxiety refers to the difficulty in processing and acting upon career-related information due to a lack of skills and knowledge on how to make career choices (Corkin et al., 2008). Career anxiety indicates the inadequacy of an individual in making a specific career choice due to inappropriate fear and concern (Sampson, Peterson, Lenz, Reardon & Saunders, 1996). Self-efficacy is defined as individuals' beliefs about their abilities to perform effectively in events that can influence their lives (Bandura, 1994). In the literature, it is known that perceived self-efficacy has a positive impact on the career decision-making process (Kerner et al., 2012). Walker and Tracey (2012) found that self-efficacy in making a career decision reduces career choice anxiety. Therefore, it can be said that career anxiety in adolescents, stemming from factors such as lack of information in the career decision-making process and unawareness of their own competences, can be reduced by supporting self-efficacy, which is the belief in one's own potential to organize and execute actions required to achieve positive outcomes.

The final finding of the study is that self-esteem significantly and negatively predicted the career anxiety of the adolescents. In the literature, it is reported that high self-esteem and positive expectations in adolescents are negatively correlated with career anxiety (Niranjan et al., 1998; Salimi & Callias, 1996; Salimi et al., 2005; Yıldırım-Kurtuluş et al., 2022). These findings in the literature are parallel to the findings of the current study. Sánchez-Sandoval and Verdugo (2016) have indicated that adolescents with high self-esteem tend to envision the future more positively and have positive thoughts about their future expectations. Lent et al. (1996) explained the career development process as an individual's perception of his/her own competence and his/her expectations regarding outcomes. Here, the individual's perception of his/her own competence is considered as self-esteem, while his/her expectations refer to the goals he/she anticipates achieving through his/her efforts (Lent et al., 2000). Career anxiety is described as the fear of failure experienced by individuals about their professional and academic future during the career development process (Vignoli, 2015). In this context, adolescents' expectations and level of self-esteem during the career development process play a role in determining their level of their career

anxiety that may be experienced throughout the process. Thus, it can be said that when adolescents' self-esteem is enhanced, their career anxiety is likely to decrease.

Suggestions

Demographic independent variables such as the participants' parental education level, number of siblings, economic status, family conditions, etc., were not included in the study. It should not be forgotten that these variables may also have an effect on the career anxiety of adolescents. In addition, due to the method of forming the study group, the findings of the study were limited only to adolescents with internet access.

The results obtained from the research findings were discussed in reference to the literature, and the following suggestions for researchers and practitioners were presented.

- Determining hope, self-esteem and self-efficacy, which are predictors of adolescents' career anxiety, can be an important reference source in studies on career anxiety in adolescence. In this connection, the healing power of hope, self-esteem and self-efficacy can be used in studies to be carried out within the scope of career counselling for adolescents.
- Psychoeducational programs whose content is based on increasing hope, self-esteem and self-efficacy can be created and implemented in studies on career anxiety in adolescents.
- The findings of the current study can be supported with similar studies. New studies can be planned by including variables such as mindfulness, cognitive flexibility, psychological resilience, etc., to increase the explained variance in adolescents' career anxiety.
- The research findings can be tested by applying the same variables to different sample groups such as primary school and secondary school students in future studies.
- The research findings can be confirmed by using different research designs (experimental etc.).
- The research findings can be enriched and diversified by complementing them with qualitative research methods.

Author Contribution Rates

The authors contributed equally to the study.

Ethical Declaration

During the planning, data collection, analysis and reporting of this study, the ethical principles and rules in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were followed. No application was made against the Scientific Research and Publication Ethics, and informed consent was obtained from all the individual participants participating in the study.

Conflict of Interest

The authors declare that there is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Türkçe Sürümü

Giriş

Çocukluk çağından yetişkinliğe geçiş sürecinde gelişimsel bir basamak olan ergenlik, farklı gelişim alanlarında pek çok değişimin meydana geldiği ve çoğunlukla karmaşanın yaşandığı bir geçiş dönemidir (Feldman, 1997). Bireyin yaşamı boyunca biyolojik ve sosyal değişimin en etkili olduğu ergenlik döneminde fizyolojik, zihinsel, duygusal ve ahlaki değişimler meydana gelmektedir (Santrock, 2014). Ergenlik yılları, birey için yaşam rollerinin keşfedileceği ve deneyimleneceği, gelecek hakkında planların yapılacağı ve alternatifler arasından kariyer seçiminin yapılmasının gerekeceği karmaşık bir dönemi ifade etmektedir (Adams, 2000; Cloutier & Onur, 2019). Super'a (1990) göre ergenlerin kişisel gelişimleri, sosyal uyumları ve iyi bir geleceğe sahip olabilmeleri için sağlıklı bir kariyer planlaması yapabilmeleri gerekmektedir.

Ergenlik dönemi, bireylerin üst öğrenim kurumları ve iş olanakları hakkında araştırma yapmaya ve kariyer alternatifleri oluşturmaya başlamalarından dolayı kariyer kararının verilmesi sürecinde oldukça kritik bir dönemdir (Brown, 1997; Rogers vd., 2008). Kariyer kararı, ergenlerin yaşamlarında alması gereken en önemli kararlardan birisidir. Kariyer karar verme sürecinde ergenler birçok alternatifle karşı karşıya kalmakta ve alternatiflerle ilgili araştırma yaparak kendileri için en uygun seçime ulaşmaya çalışmaktadırlar (Nalbantoğlu-Yılmaz & Çetin-Gündüz, 2018a). Nitekim kariyer karar verme sürecinde yaşanan güçlükler ve kariyer alternatifleri arasından seçim yapmak zorunda kalınması, ergenlerin kariyer kaygısı yaşamalarına sebep olabilmektedir (Albion, 2000; Vignoli, 2015).

Kariyer kaygısı, kariyer gelişim sürecindeki bireyin mesleki ve akademik geleceğine yönelik yaşamış olduğu başarısızlık korkusu olarak ifade edilmektedir (Vignoli, 2015). Benzer bir görüşe sahip olan Saka, Gati ve Kelly'e (2008) göre de kariyer kaygısı, kariyer kararı verme sürecinde veya iş performansında hissedilen olumsuz duygulardır. Kariyer kaygısı, bireyin korku ve endişe nedeniyle kariyer seçimini gerçekleştirme konusundaki yetersizliğini göstermektedir (Sampson vd., 1996). Genel kaygı ile ilişkili olan kariyer kaygısı, kariyer gelişimini desteklemede sorumlu olduğu duygusundan kaynaklanmaktadır. Özellikle kariyer gelişim süreci ile ilgili karşılaşılan bilgi eksikliğinin, kariyer kaygısının tetikleyici bir faktörü olduğu ifade edilmektedir (Pisarik vd., 2017). Ciminli'ye (2023) göre sağlıklı bir kariyer gelişim süreci geçiren bireyler kariyer kaygısını en az seviyede yaşamaktadır.

Ergenlerin kariyer kaygısından kaynaklı birçok problem yaşadığı bilinmektedir. Şeker (2021) yoğun kariyer kaygısı yaşayan ergenlerin kariyer kararı vermede güçlük yaşadığını ifade etmiştir. Yavrutürk'e (2023) göre ise kariyer kaygısı ergenlerde mutsuzluk, odaklanma güçlüğü, performans kaybı, öz güven eksikliği gibi sorunlara yol açmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında ergenlerde kariyer kaygısı ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi ve bu değişkenlerden yararlanılarak kariyer kaygısıyla etkili bir şekilde başa çıkılabilmesi için izlenecek alternatif yolların belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitekim alan yazında bireylerin sahip oldukları pozitif özelliklerinin desteklenmesi ve kaynaklarının hatırlatılması yoluyla yaşadıkları olumsuz durumların yıkıcı etkileriyle sağlıklı bir şekilde baş edebileceklerine dair umut veren kanıtlar vardır (Uzun & Karataş, 2023). Buradan hareketle mevcut araştırma kapsamında, yapılan alan yazını incelemesinden de yola çıkılarak, ergenlerdeki kariyer kaygısının azaltılmasında rol oynayabileceği düşünülen umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı değişkenleri ele alınmıştır.

Araştırma kapsamında kariyer kaygısı ile ilişkisi incelenen ilk değişken umuttur. Umud, bireylerin kendilerini, hedeflerine giden yolları ürettikleri, bu yolları harekete geçirdikleri ve sürekli kullanabilmeye becerisine sahip olarak algıladıkları, hedef odaklı bir düşünce biçimidir (Snyder, 2002). Yüksek düzeyde umutlu bireyler daha fazla yaşam amacına sahiptir ve bu amaçlara ulaşabilmek için farklı stratejiler geliştirebilmektedir. Bu kişiler uyum sağlayıcı başa çıkma stratejilerine güvendiklerinden, yaşamlarında zorluklarla karşılaştıklarında başarısızlıktan çok amacı takip etmeye odaklanmaktadır (Snyder vd., 1991). Korkut-Owen ve Niles'a (2014) göre yüksek umuda sahip olma, olumlu sonuçların meydana geleceğine ilişkin inançla ilgili olduğu için kariyer gelişim sürecinde umut, bireyin kariyer gelişimini yönetebilmesi

açısından gerekli olan özelliklerden birisidir. Umut bireylerin kariyer geleceklerine yönelik planlama yapabilmek ve bu planları gerçekleştirmek için bireylere motivasyonel bir güç sağlamaktadır. Bu güç sayesinde bireyler proaktif olarak kariyer yolculuklarını şekillendirebilmektedir (Konuk, 2020). Geleceğe yönelik umudu yüksek olan bireyler, kariyer gelişim sürecinde karşılaşılabilecekleri güçlüklerle baş edebileceklerine ilişkin inanca sahip oldukları için kariyer gelişim görevlerini kolaylıkla yerine getirebilmektedir (Eryılmaz & Mutlu, 2017). Şama (2020) ergenlerle yaptığı araştırmada umudun kariyer kaygısını yordayan önemli bir değişken olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda umudun, ergenlerin kariyer kaygısıyla başa çıkmaları için kullanılabilecek alternatif bir değişken olabileceği düşünülmüştür.

Mevcut araştırmada kariyer kaygısı ile ilişkisi incelenen bir diğer değişken ise öz-yeterlidir. Öz-yeterlik, bireyin olumlu sonuç elde etmek veya başarıya ulaşmak amacıyla gereken eylemi gerçekleştirmeye ve organize etmeye yönelik potansiyeline ilişkin inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1997). Başka bir ifadeyle öz-yeterlik, bireylerin becerileri konusunda ne kadar yeterli olduklarını değil, kendi becerileri konusunda geliştirdikleri inançlarını ifade etmektedir (Uzun ve Karataş, 2020). Öz-yeterlik inancı bireylerin zorlu görevler karşısında ulaşacakları başarı veya başarısızlık durumlarının en güçlü yordayıcısı olabilmektedir (Ercivan-Zencirci, 2008). Öz-yeterlik inancı ergenlik dönemi boyunca olumlu davranışları devam ettirmede ve sorunlu davranışları önlemede önemli bir role sahiptir (Vecchio vd., 2007). Bireyin stres durumlarıyla baş etme sürecine katkı sağlayan öz-yeterlik, kariyer gelişimi ile yakından ilişkilidir. Öz-yeterlik inancı yüksek olan bireyler, daha az kariyer kararsızlığı yaşamakta ve sağlıklı kariyer kararı verebilmektedir (Lent & Brown 2006; Schwarzer & Warner, 2013). Bandura (1993) öz-yeterlik ne kadar yüksekse bireylerin kariyer seçim sürecinde o kadar kolay karar verebileceklerini ifade etmiştir. Erdoğan ve İşözen'e (2022) göre öz-yeterlik bireylerin yaşamları boyunca kariyer planlamaya yönelik hedeflerini şekillendiren önemli bir faktördür. Buradan hareketle öz-yeterlik inancı yüksek olan ergenlerin, kariyer kaygısıyla daha etkili baş edebilecekleri öngörülmüştür.

Araştırma kapsamında ele alınan son değişken benlik saygısıdır. Benlik saygısı, bireyin kendisi hakkında hem olumlu hem de olumsuz değerlendirmelerini içerir. Yüksek benlik saygısı, kişinin kendisine saygı duyduğu, kendisini değerli biri olarak algıladığı; düşük benlik saygısı ise bireyin kendisine saygısının olmadığı ve kendisini değersiz ve yetersiz biri olarak algıladığı durumu tanımlamaktadır (Cast & Burke, 2002). Yüksek benlik saygısına sahip bireylerin pozitif bir dünya görüşüne sahip, fizyolojik açıdan daha sağlıklı oldukları ve günlük yaşamda karşılaştıkları sorunlarla daha kolay baş edebildikleri bilinmektedir (Türksoy, 2014). Coleman ve Hendry'e (1990) göre benlik saygısı yüksek bireyler, karşılaştıkları zorluklarla baş edebilmek için daha uzun süre çaba harcamaktadır. Benlik saygısı düşük bireyler ise daha kaygılı ve gelecek hakkında olumsuz düşüncelere sahiptirler. Catalano ve diğerleri (2004) benlik saygısı düşük olan ergenlerin kendilerinden beklenen gelişimsel görevlere ilişkin kendilerini yetersiz olarak algıladıklarını ve bu durumun ergenlerin gelecek beklentilerinin düşük olmasına ve kaygı yaşamalarına yol açtığını belirtmiştir. Yıldırım-Kurtuluş ve diğerleri (2022) ergenlerle yaptıkları araştırma sonucunda benlik saygısıyla kariyer kaygısı arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu araştırmanın sonucuna dayanarak, ergenlerin benlik saygılarının artmasıyla birlikte kariyer kaygılarının da buna bağlı azalacağı ortaya konmuştur.

Ergenlik döneminin, bireylerin birçok yönden gelişim gösterdikleri ve yetişkinliğin öncesinde yetişkinlik denemelerini yaptıkları bir süreci kapsadığı söylenebilir. Bu dönem içerisinde ergenler çok fazla gelişim görevleriyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu gelişim görevlerinden en önemli olanlarından biri de kariyer gelişimidir (Turan, 2013). Bireyler ergenlik döneminde kariyer geleceği ile ilgili önemli kararlar almaktadır (Çetin-Gündüz & Nalbantoğlu-Yılmaz, 2016). Ergenlik döneminde bireyler, belirledikleri kariyer alternatiflerini araştırmaya başlayarak kariyer kararını açıklığa kavuşturmaya çalışmaktadırlar (Sharf, 2013). Kariyer kararı verme sürecinde, özellikle kariyer kararı vermeyi güçleştiren (Germeijs vd., 2006; Nalbantoğlu-Yılmaz & Çetin-Gündüz, 2018b; Şeker, 2021) bir değişken olan kariyer kaygısı ile ilişkili değişkenlerin incelenmesinin alan yazına önemli katkılar sunabileceği düşünülmüştür. Kariyer kaygısıyla ilişkili değişkenlerin belirlenmesi, ergenlerin kariyer kaygılarına yönelik yapılacak olan önleyici ve müdahale edici çalışmalar için önemli argümanlar sunacaktır. Nitekim bu araştırma kapsamında da algılanan benlik saygısı, umut ve öz-yeterliğin ergenlerdeki kariyer kaygısı düzeyine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik oluşturulan araştırma soruları ise aşağıda belirtilmiştir.

1. Ergenlerin kariyer kaygıları ile umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı kariyer kaygısının anlamlı birer yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma kapsamında, ergenlerin kariyer kaygıları ile umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi için ilişkisel modelden yararlanılmıştır. İlişkisel model, nicel araştırma yöntemlerinden olup iki veya daha fazla değişkenden eş zamanlı olarak birlikte değişimin yaşanıp yaşanmadığını ve bu değişimin oranının ne düzeyde olduğunu saptamayı amaçlayan bir araştırma desendir (Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmada yer alan çalışma grubunu, ergenlik döneminde bulunan 253 birey oluşturmaktadır. Katılımcıların %65.20'si (n= 165) kadın, %34.80'i (n= 88) erkektir. Çalışma grubunun yaş ortalaması ise 15.61 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %44.30'u (n= 112) 9. sınıf, %23.30'u (n= 59) 10. sınıf, %18.60'ı (n= 47) 11. sınıf, %13.80'i (n= 35) 12. sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılanların %12.60'ı (n= 32) düşük, %81.00'i (n= 205) orta ve %6.30'u (n= 16) ise yüksek olarak sosyoekonomik düzeylerini değerlendirmektedir. Çalışma grubu, seçkisiz örnekleme yöntemlerinden birisi olan uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Uygun örnekleme yöntemi, araştırmacıların ihtiyaç duydukları örneklem büyüklüğüne ulaşabilece kadar en erişilebilir katılımcılardan başlayarak çalışma gruplarını belirlemeleridir (Büyüköztürk vd., 2016). Bu araştırmanın katılımcıları, sosyal medya platformlarında paylaşılan çevrim içi uygulama formunu demografik herhangi bir kısıtlama olmaksızın dolduran ergenlerden oluşmaktadır. Zira bu araştırmanın problem durumunda, katılımcıların demografik özelliklerinin kariyer kaygılarına etkisine ilişkin herhangi bir araştırma sorusu bulunmamaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken herhangi bir bölgeye veya özelliğe göre kısıtlamaya gidilmemesinden ve mümkün olduğunca çok katılımcıya ulaşılabilmesi amaçlandığından dolayı uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında verilerin toplanabilmesi için ergenlere yönelik kişisel bilgilerin yer aldığı demografik bilgi formu, Kariyer Kaygısı Ölçeği, Sürekli Umut Ölçeği, Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılması planlanan bütün veri toplama araçları için kullanım izinleri, ölçeklerin fikri mülkiyet hakkı sahiplerinden e-posta yoluyla edinilmiştir.

Demografik Bilgi Formu: Çalışma grubu içerisinde bulunan ergenlerin, kişisel bilgilerinin elde edilebilmesi için araştırmacılar; cinsiyeti, yaşı, öğrenim görülen sınıf düzeyini ve algılanan sosyoekonomik düzeyi sordukları bir demografik bilgi formu oluşturmuşlardır.

Kariyer Kaygısı Ölçeği (KKÖ): KKÖ, Çetin-Gündüz ve Nalbantoğlu-Yılmaz (2016) tarafından lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki gelişim süreçlerinde deneyimledikleri kariyer kaygısını belirlemek için geliştirilmiştir. Toplamda 14 maddeden meydana gelen ölçek, 5'li Likert tipindedir. Ölçekte bulunan maddelerin puanlama skalası "[1] Hiç katılmıyorum" ile "[5] Tamamen katılıyorum" arasındadır. KKÖ, "Aile Etkisinden Kaynaklı Kaygılar" (1., 2., 3., 4. ve 5. maddeler) ve "Meslek Seçimine Yönelik Kaygılar" (6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13. ve 14. maddeler) şeklinde 2 farklı alt boyuttan meydana gelmektedir. KKÖ, toplam varyansın %44.40'ını açıklamaktadır. KKÖ, toplam bir kariyer kaygısı puanı da vermektedir. Ölçekten alınması muhtemel puanlar 14 ile 70 aralığında değişim göstermektedir. Ölçekten alınan puanın artması, bireyin yaşadığı kariyer kaygısı düzeyinin de yükseldiğini ortaya koymaktadır. Ölçekte ters puanlanan herhangi bir madde yer almamaktadır. KKÖ için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları şu şekildedir; aile etkisinden kaynaklı kaygılar alt boyutu için .74 ve meslek seçimine yönelik kaygılar alt boyutu için .80 (Çetin-Gündüz & Nalbantoğlu-Yılmaz, 2016).

Bu çalışmanın içerisinde KKÖ'nün kullanılması için ilk olarak geçerlik ve güvenilirlik incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeğe ilişkin yapı geçerliğinin kontrolünün sağlanması adına doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmış olup KKÖ'ye ait model-veri uyumluluğunun kabul edilebilir referans değerleri arasında yer

aldığı tespit edilmiştir ($\chi^2[n=253]= 255.269$, $sd= 68$, $p= .000$, $\chi^2/sd= 3.754$, $RMSEA= .078$, $SRMR= .065$, $CFI= .912$). KKÖ'nün güvenilirlik değerlerini ortaya koymak için ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı analizine başvurulmuştur. Ölçeğin geneline ilişkin iç tutarlılık katsayısı .91 olarak saptanmıştır. Bu incelemeler sonucunda KKÖ'ye yönelik ulaşılan değerlerin, alanyazında belirtilen geçerlik (Kline, 2015) ve güvenilirlik (Büyüköztürk, 2014) referans aralığına uygun olduğu ve bu çalışma kapsamında kullanılabilceği söylenebilir.

Süreklili Umut Ölçeği (SUÖ): SUÖ, Snyder ve diğerlerince (1991) bireylerin umut düzeylerini ölçmek için geliştirilmiş olup Tarhan ve Bacanlı (2015) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Toplam 12 maddeden meydana gelen ölçek, sekizli Likert tipindedir. Ölçekte bulunan maddelerin puanlama skalası “[1] Kesinlikle yanlış” ile “[8] Kesinlikle doğru” arasındadır. SUÖ, “Eyleyici Düşünme” (2., 9., 10. ve 12. maddeler) ve “Alternatif Yollar Düşüncesi” (1., 4., 6. ve 8. maddeler) şeklinde 2 farklı alt boyuttan meydana gelmektedir. Ölçeğin dolgu maddeleri olarak gösterilen 3., 5., 7. ve 11. maddeler ise hesaplama dahil edilmemektedirler. Ölçeğin her bir alt boyutundan alınması muhtemel puanlar 4 ile 32 aralığında değişirken, ölçeğe ilişkin toplam puanlar ise 8 ile 64 aralığında değişim göstermektedir. Ölçekten alınan puanın artması, sahip olunan umut düzeyinin de yükseldiğini ortaya koymaktadır. Açıklanan toplam varyansı %61.00 olan ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .84 olduğu ifade edilmiştir (Tarhan & Bacanlı, 2015).

Bu çalışmanın içerisinde SUÖ'nün kullanılması için ilk olarak geçerlik ve güvenilirlik incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini kontrol etmek amacıyla DFA yapılmış olup, SUÖ'ye ait model- veri uyumluluğunun kabul edilebilir referans değerleri arasında yer aldığı tespit edilmiştir ($\chi^2[n=253]= 67.301$, $sd= 20$, $p= .000$, $\chi^2/sd= 3.365$, $RMSEA= .077$, $SRMR= .065$, $CFI= .922$). SUÖ'nün güvenilirlik değerlerini ortaya koymak için ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı analizine başvurulmuştur. Ölçeğin geneline ait iç tutarlılık katsayısı .80 olarak tespit edilmiştir. Bu incelemeler sonucunda SUÖ'ye yönelik ulaşılan değerlerin, alanyazında belirtilen geçerlik (Kline, 2015) ve güvenilirlik (Büyüköztürk, 2014) referans aralığına uygun olduğu ve bu çalışma kapsamında kullanılabilceği söylenebilir.

Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği (ÇÖYÖ): ÇÖYÖ, Muris (2001) tarafından 12 ile 19 yaş aralığındaki bireylerin sosyal, akademik ve duygusal öz-yeterliklerinin ölçülebilmesi için geliştirilmiş olup, Telef ve Karaca (2012) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Toplamda 21 maddeden meydana gelen ölçek, beşli Likert tipindedir. Ölçekte bulunan maddelerin puanlama skalası “[1] Hiç” ile “[5] Çok iyi” arasındadır. ÇÖYÖ, “Akademik Öz-yeterlik”, “Sosyal Öz-yeterlik” ve “Duygusal Öz-yeterlik” şeklinde üç farklı alt boyuttan meydana gelmektedir. ÇÖYÖ, toplam varyansın %43.74'ünü açıklamaktadır. Ölçeğin her bir alt boyutu ilgili alana dair öz-yeterliği ölçmek için ayrı ayrı kullanılabilceği gibi ölçek, toplam bir genel öz-yeterlik puanı da vermektedir. Ölçeğin toplamından alınması muhtemel puanlar 21 ile 105 aralığında değişim göstermektedir. Ölçekten alınan puanın artması, bireyin genel öz-yeterlik düzeyinin de yükseldiğini ortaya koymaktadır. Ölçekte ters puanlanan herhangi bir madde yer almamaktadır. ÇÖYÖ için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları, akademik öz-yeterlik alt boyutu için .84, duygusal öz-yeterlik alt boyutu için .78, sosyal öz-yeterlik alt boyutu için .64 ve ölçeğin tamamı için .86 olarak hesaplanmıştır (Telef & Karaca, 2012).

Bu çalışmanın içerisinde ÇÖYÖ'nün kullanılması için ilk olarak geçerlik ve güvenilirlik incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeğe ilişkin yapı geçerliğinin kontrolünün sağlanması adına DFA yapılmış olup ÇÖYÖ'ye ait model- veri uyumluluğunun kabul edilebilir referans değerleri arasında yer aldığı tespit edilmiştir ($\chi^2[n=253]= 500.093$, $sd= 183$, $p= .000$, $\chi^2/sd= 2.733$, $RMSEA= .073$, $SRMR= .062$, $CFI= .908$). ÇÖYÖ'nün güvenilirlik değerlerini ortaya koymak için ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı analizine başvurulmuştur. Ölçeğin geneline ait iç tutarlılık katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Bu incelemeler sonucunda ÇÖYÖ'ye yönelik ulaşılan değerlerin, alan yazında belirtilen geçerlik (Kline, 2015) ve güvenilirlik (Büyüköztürk, 2014) referans aralığına uygun olduğu ve bu çalışma kapsamında kullanılabilceği söylenebilir.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ): RBSÖ, Rosenberg (1965) tarafından bireylerin sahip oldukları benlik saygılarının ölçülebilmesi için geliştirilmiş olup Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. RBSÖ, toplamda 12 alt boyut ve 63 maddeden meydana gelmektedir. Ölçeğin ilk 10 maddesi benlik saygısı düzeyini ölçmektedir. RBSÖ'nün bu çalışma kapsamında ise sadece benlik saygısı alt boyutu

kullanılmıştır. Beş olumlu (1., 2., 4., 6. ve 7. maddeler) ve beş olumsuz (3., 5., 8., 9. ve 10. maddeler) olmak üzere 10 maddeden oluşan benlik saygısı alt ölçeği, dörtlü Likert tipindedir. Ölçekte yer alan maddelerin puanlaması “[1] Çok doğru” ile “[4] Çok yanlış” arasındadır. Ölçekte yer alan 1., 2., 4., 6. ve 7. maddeler ters puanlandıktan sonra her bir katılımcı için toplam puan alınabilmektedir. Benlik saygısı alt ölçeğinden alınması muhtemel puanlar 10 ila 40 aralığında değişim göstermektedir. Ölçekten alınan puanın artması, bireyin benlik saygısı düzeyinin de yükseldiğini ortaya koymaktadır. Çuhadaroğlu'nun (1986) Türk kültürüne uyarladığı RBSÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik incelemeleri Ankara il merkezinde yer alan bir lisenin beş farklı sınıfında öğrenim görmekte olan 205 öğrenciyle gerçekleştirmiştir. Bir ay zaman aralığıyla yapılan test-tekrar test güvenilirlik katsayısı, RBSÖ'nün benlik saygısı alt boyutu için .75 olarak belirlenmiştir.

Mevcut çalışma kapsamında RBSÖ'nün benlik saygısı alt boyutunun kullanılabilmesi için öncelikle geçerlik ve güvenilirlik incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeğe ilişkin yapı geçerliği kontrolünün sağlanması adına DFA yapılmış olup RBSÖ'ye ait model-veri uyumluluğunun kabul edilebilir referans değerleri arasında yer aldığı tespit edilmiştir ($\chi^2[n=253]= 72.943$, $sd= 33$, $p= .000$, $\chi^2/sd= 2.210$, $RMSEA= .069$, $SRMR= .042$, $CFI= .967$). RBSÖ'nün güvenilirlik değerlerini ortaya koymak için ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı analizi yapılmıştır. RBSÖ'nün benlik saygısı alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .89 olarak tespit edilmiştir. Bu incelemeler sonucunda RBSÖ'nün benlik saygısı alt boyutuna yönelik ulaşılan değerlerin, alanyazında belirtilen geçerlik (Kline, 2015) ve güvenilirlik (Büyükoztürk, 2014) referans aralığına uygun olduğu ve bu çalışma kapsamında kullanılabilmesi söylenebilir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasına başlanmadan önce, çalışmada kullanılan ölçme araçlarının fikri mülkiyet hakkı sahiplerinden e-posta yoluyla kullanım izinleri alınmıştır. Ölçeklerin kullanım izinleri alındıktan sonra, araştırmanın etik olarak uygunluğu için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (05.04.2022 tarih ve GO 2023/260 sayısı ile) onay alınmıştır. Gerekli izinlerin alınması sonrasında başlayan araştırma süreci boyunca yayın etiğinden taviz verilmemiştir.

Demografik bilgi formunun yanında dört farklı kendini değerlendirme envanterinin bulunduğu uygulama formu, verilerin toplanması için Google Formlar uygulamasının aracılığıyla çevrim içi bir form haline getirilmiştir. Sonrasında oluşturulan bu çevrim içi form, Türkiye'deki ergenlerin sıklıkla kullandıkları Whatsapp, Instagram, Facebook vb. sosyal medya platformlarında paylaşılmış olup, çevrim içi formun giriş kısmında çalışmanın içeriğine ve ölçeklere dair gerekli açıklamalarda bulunulmuştur. Bunun üzerine “Açıklamayı okudum. Çalışmanın amacını anladım. Bu çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul ediyorum.” beyanını çevrim içi olarak onaylayan katılımcılar ile araştırmanın süreci ilerletilmiştir.

Veri Analizi

Verilerin istatistiksel işlemlere tabi tutulabilmesi için ilk aşamada toplanmış olan tüm veriler SPSS 22.0 programına geçirilmiştir ($n= 253$). Veriler, çevrim içi form yardımıyla internet ortamında toplandığı ve katılımcı bireylerin formu başarıyla doldurarak tamamlayabilmeleri için çevrim içi anket formunda yer alan tüm soruları tam olarak yanıtlamış olmaları zorunludur. Bu şekilde, katılımcıların tamamlayarak araştırmacılara gönderdikleri çevrim içi anket formlarında yer alan değerlerin tümü beklenen sınırlar (ranj) içerisinde yer almış ve herhangi bir kayıp veri bulundurmamıştır. Bu nedenle, veri seti içerisinde kayıp veri incelemesine veya kayıp veri atama işlemlerinin yapılmasına ihtiyaç duyulmamıştır.

Veri setinde yer alan uç değerlerin tespiti için tek ve çok değişkenli uç değerler analizi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, tek değişkenli uç değerlerin analizinin yapılması için Z testi kullanılmıştır. Çalışma grubu büyüklüğü 100'ün üzerinde olduğu için Z puanının referans değeri -4.00 ile +4.00 aralığı olarak belirlenmiştir (Mertler & Vannatta, 2016). Standartlaştırılmış Z puanı -4.00 ile +4.00 aralığında yer almayan herhangi bir veri setine ulaşılamamıştır. İkinci olarak çok değişkenli uç değerlerin incelenebilmesi için Mahalonobis uzaklık katsayıları hesaplanmış olup, uç değer ifade eden herhangi bir veri seti tespit edilememiştir (Tabachnick & Fidell, 2013). Uç değer incelemelerinin sonucunda katılımcılara ait herhangi

bir veri seti analiz dışında bırakılmamış ve yapılması planlanan tüm analizler, 253 katılımcıya ait veriler kullanılarak yürütülmüştür.

Verilerin analiz edilmek için uygun duruma getirilmesinden sonra, Kariyer Kaygısı Ölçeği'nin, Sürekli Umut Ölçeği'nin, Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği'nin ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin mevcut çalışmada kullanılmak üzere geçerlik ve güvenilirlik incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Geçerliliğe ilişkin değerlerinin kontrolü için AMOS 21.0 programından yararlanılarak DFA yöntemi uygulanmıştır. Güvenirliğe ilişkin değerlerinin kontrolü için ise SPSS 22.0 programından yararlanılarak Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ilgili ölçeklerin, araştırma sürecinde kullanılmak üzere geçerli ve güvenilir oldukları anlaşılmıştır. Ölçeklerin geçerliliğine ve güvenirliliğine ilişkin değerler, araştırmanın veri toplama araçlarıyla ilgili bölümde ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Mevcut çalışma içerisinde, ergen bireylerin umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı düzeylerinin kariyer kaygılarını ne düzeyde açıkladığını saptamak adına çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizi, bağımlı değişken ile ilişkisi bulunan iki ya da daha fazla bağımsız değişkenden yola çıkarak, bağımlı değişkenin tahmin edilmesi için gerçekleştirilen bir analizdir (Büyükoztürk, 2014). Ancak regresyon analizinin yapılabilmesi için bazı varsayımların karşılanması gereklidir. Bu nedenle, veri setindeki değişkenlerin normal dağılıp dağılmadığı çoklu bağlantı sorunu oluşturup oluşturmadığı kontrol edilmiş ve bağımlı değişkene ait otokorelasyon değeri tespit edilmiştir.

Bütün değişkenler için hesaplanmış olan çarpıklık ve basıklık katsayıları -1.00 ile +1.00 arasında değiştiğinden, verilerin normallikten çok fazla sapmadığı (Çokluk vd., 2014) ve normallik varsayımını karşılandığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, veri seti içerisinde çoklu bağlantıya dair sorun olup olmadığının kontrolü amacıyla değişkenler arasındaki basit (ikili) korelasyonlar incelenmiştir. Yapılan analizin sonucunda, değişkenlerin arasındaki ikili korelasyon değerlerinin tamamının referans değeri olarak kabul edilen .90'dan küçük olduğu görülmüştür (Çokluk vd., 2014). Ek olarak, çoklu bağlantı sorununun kontrol edilmesi için VIF ve CI değerleri de incelenmiştir. Tüm değişkenler için VIF değerleri 10'dan, CI değerleri ise 30'dan küçük bulunmuştur (Field, 2009). Bu durumda değişkenlerin arasında çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı ifade edilebilir. Son olarak bağımlı değişkenin otokorelasyon değerine (Durbin Watson test değeri) bakılmış ve Durbin Watson test değerinin 1.781 olduğu saptanmıştır. Tabachnick ve Fidell'in (2013) belirttiği gibi, hataların birbirleriyle ilişkisiz olabilmeleri için Durbin Watson test sonucunun 1.50 ila 2.50 aralığında bulunması gerekli olduğundan, ulaşılan bu değer kabul edilebilecek seviyede bulunduğu ifade edilebilir. Yapılmış olan bütün bu istatistik analizler neticesinde veri setinin regresyon analizinin gerçekleştirilebilmesi için gereken varsayımları sağladığı anlaşılmıştır. Buradan hareketle araştırmanın ilk alt problemini cevaplamak adına değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için pearson korelasyon katsayısı analizi uygulanmıştır. Araştırmadaki ikinci alt problem olan ergenlerin sahip oldukları umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı düzeylerinin kariyer kaygılarını ne düzeyde yordadığının saptanması için ise çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Bütün bu istatistik işlemleri için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır ve anlamlılık düzeyi.05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgular sunulmadan önce araştırmanın değişkenleri olan kariyer kaygısı, umut, öz-yeterlik ve benlik saygısına ilişkin hesaplanan betimleyici istatistikler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.
Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	Ranj	Min.	Max.	X _{ort}	$\bar{x}$	ss	Çarpıklık	Basıklık
Kariyer Kaygısı	253	56.00	14.00	70.00	39.00	38.37	13.06	.054	-.558
Umut	253	56.00	8.00	64.00	44.00	43.40	10.73	-.496	.389
Öz-Yeterlik	253	83.00	22.00	105.00	65.00	64.54	14.22	.166	.268
Benlik Saygısı	253	30.00	10.00	40.00	28.00	27.63	7.24	-.206	-.661

Araştırmanın verilerinin, normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını anlamak için Tablo 1'deki çarpıklık ve basıklık katsayılarına dikkat edildiğinde; tüm değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayılarının, referans değeri olarak kabul edilen -1.00 ile +1.00 aralığında (Çokluk vd., 2014) bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda araştırma kapsamında bulunan tüm değişkenlerin normallik varsayımını karşıladığı söylenebilir. Ayrıca Kariyer Kaygısı (en az 14, en çok 70), Sürekli Umut (en az 8, en çok 64), Çocuklar için Öz-yeterlik (en az 21, en çok 105) ve Rosenberg Benlik Saygısı (en az 10, en çok 40) Ölçeklerinden alınabilecek puanlar göz önünde bulundurulduğunda; katılımcıların kariyer kaygısı ($\bar{x}$ = 38.37, X_{ort} = 39.00), umut ($\bar{x}$ = 43.40, X_{ort} = 44.00), öz-yeterlik ($\bar{x}$ = 64.54, X_{ort} = 65.00) ve benlik saygısı ($\bar{x}$ = 27.63, X_{ort} = 28.00) puan ortalamalarının, ortanca (medyan) puanların çok az altında kaldığı görülmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemini çözmek amacıyla ergenlerin kariyer kaygıları ile umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı puanlarının arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı ve bu ilişkinin düzeyinin belirlenmesi için pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılarak değişkenler arasındaki ikili korelasyon değeri tespit edilmiştir. Değişkenler arasındaki korelasyon değeri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Değişkenler Arası Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı

Değişkenler	Kariyer Kaygısı	Umut	Öz-Yeterlik	Benlik Saygısı
Kariyer Kaygısı	1.00			
Umut	-.614**	1.00		
Öz-Yeterlik	-.622**	.702**	1.00	
Benlik Saygısı	-.551**	.654**	.645**	1.00

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 2 incelendiğinde, ergenlerin kariyer kaygısı ile umut ($r = -.614$, $p < .01$), öz-yeterlik ($r = -.622$, $p < .01$) ve benlik saygısı ($r = -.551$, $p < .01$) puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Ek olarak ulaşılan korelasyon katsayısına bakıldığında, ergenlerin kariyer kaygısı ile umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı puanları arasında orta düzeyde ($-.70 < r < -.30$) bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır (Büyüköztürk, 2014). Öte yandan, bu ilişkinin oluşturulan modelde çoklu bağlantı problemi yaratamayacak kadar zayıf olduğu söylenebilir ($.90$ 'dan küçük). Bu durum, verilerin analizi bölümünde belirtilmiş olan regresyon varsayımı için yapılan analizlerde de ortaya konulmuştur (Çokluk vd., 2014).

Araştırmanın ikinci alt problemi olan ergenlerin umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı düzeylerinin kariyer kaygılarını ne ölçüde yordadığını belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizine dair elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	B	SH(B)	B	t	p
Sabit	80.287	2.954	-	27.176	.000**
Umut	-.349	.086	-.287	-4.083	.000**
Öz-Yeterlik	-.293	.064	-.319	-4.591	.000**
Benlik Saygısı	-.283	.118	-.157	-2.396	.017*

R= .679 R²= .461 F= 71.078 sd= 3/249 p= .000 Durbin Watson= 1.781

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 3'te görüldüğü üzere yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı değişkenleri, ergenlerin kariyer kaygılarını istatistiksel açıdan anlamlı olarak yordamakta ve regresyon için oluşturulan modelin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$R = .679$, $R^2 = .461$, $F_{(3-249)} = 71.078$, $p < .01$]. Umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı değişkenlerinin tamamı, ergenlerin kariyer kaygısı puanlarındaki değişkenliğin %46.10'unu açıklamaktadır. Buradan hareketle umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı

düzeylerinin, ergenlerin kariyer kaygıları üzerindeki etkisinin büyük oranda ($.26 < R^2$) olduğu ifade edilebilir (Cohen, 1988). Regresyon katsayılarının anlamlılığına yönelik t-testi sonucuna bakıldığında ise umudun ($t = -4.083, p < .01$), öz-yeterliğin ($t = -4.591, p < .01$) ve benlik saygısının ($t = -2.396, p < .05$) ergenlerin kariyer kaygıları üzerinde negatif yönde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı yordayıcıların, standartlaştırılmış regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında ergenlerin kariyer kaygıları üzerindeki göreceli önemi; öz-yeterlik ($\beta = -.319$), umut ($\beta = -.287$) ve benlik saygısı ($\beta = -.157$) olarak sıralanmaktadır. Tüm bu bulgular dikkate alındığında ergenlerin umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı düzeylerindeki artışın, kariyer kaygılarında azalmaya sebep olacağı söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma kapsamında umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı değişkenlerinin, ergenlerin kariyer kaygılarının anlamlı birer yordayıcısı olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan analizlerden elde edilen bulgulardan yola çıkılarak, tüm değişkenlerin birlikte ergenlerin kariyer kaygılarını negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordadıkları belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, ergenlerin kariyer kaygıları ile umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ergenlerin kariyer kaygılarının umut, öz-yeterlik ve benlik saygısı tarafından negatif yönde anlamlı düzeyde yordandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan tüm bu bulgular, alan yazın doğrultusunda aşağıda tartışılmıştır.

Araştırma kapsamında ilk olarak, umut düzeyinin ergenlerin kariyer kaygılarını negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Benzer bir bulgu olarak Şama (2020) tarafından yürütülen bir çalışmada umudun kariyer kaygısını negatif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Sarı ve Şahin (2012) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütülen bir diğer çalışmanın sonucunda, ergenlerin umut düzeylerindeki artışa bağlı olarak mesleki karar verme öz-yeterliliklerinin de arttığı belirlenmiştir. Bu bulgular, araştırma kapsamında elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Bireylerin kariyer planlama sürecinde umut düzeyleri, bireylere motivasyonel bir güç sağlayarak kariyer gelişim sürecini şekillendirmelerinde etkili olmaktadır (Konuk, 2020). Umudun yüksek olan bireylerin, geçmiş deneyimlerine dayalı olarak gelecekte ortaya çıkabilecek olası problemlerin üstesinden gelebileceklerine yönelik inançları da yüksek düzeydedir. Dolayısıyla, gelecekte icra edecekleri mesleği seçme aşamasında kariyer kaygısı yaşayan ergenlerin umut düzeyi yükseldiğinde, umudun koruyucu rolü (Snyder vd., 2000) sayesinde kariyer ile ilgili olan kaygılarının da azalacağı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu olarak, öz-yeterliğin, ergenlerin kariyer kaygılarını negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Kariyer kaygısı, kariyer seçiminin nasıl yapılacağına ilişkin beceri ve bilgi eksikliği nedeniyle kariyerle ilgili bilgileri işleme ve bunlara göre hareket etmedeki zorluğu ifade eder (Corkin vd., 2008). Kariyer kaygısı, bireyin uygunsuz korku ve endişe nedeniyle belirli bir kariyer seçimini gerçekleştirme konusundaki yetersizliğini gösterir (Sampson vd., 1996). Öz-yeterlikse bireylerin yaşamlarını etkileyen olaylarda etkili olabilecek performanslarına ilişkin yetenekleri hakkındaki inançları olarak tanımlanır (Bandura, 1994). Nitekim alanyazında birey tarafından algılanan yeterliğin, kariyer karar verme süreci üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Kerner vd., 2012). Walker ve Tracey (2012) tarafından yürütülen bir araştırma sonucunda, kariyer kararı verme öz-yeterliğinin, kariyer seçim kaygısını azalttığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, ergenlerde kariyer karar verme sürecindeki bilgi eksikliği, yeterliliklerinin farkında olmaması gibi nedenlerden kaynaklanan kariyer kaygısının, bireyin olumlu sonuç elde etmek için organize olarak gereken eylemi gerçekleştirmeye yönelik potansiyeline ilişkin inancı olan öz-yeterliğin desteklenmesiyle azaltılabileceği söylenebilir.

Araştırmanın son bulgusu ise benlik saygısının, ergenlerin kariyer kaygılarını negatif yönde anlamlı bir şekilde yordadığıdır. Alan yazını incelendiğinde, ergenlerde yüksek benlik saygısının ve beklentilerin, kariyer kaygısıyla negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür (Niranjan vd., 1998; Salimi & Callias, 1996; Salimi vd., 2005; Yıldırım-Kurtuluş vd., 2022). Bu bulgular, araştırma kapsamında elde edilen bulgular ile paralellik göstermektedir. Sánchez-Sandoval ve Verdugo (2016) benlik saygısı yüksek olan ergenlerin, geleceği daha olumlu hayal ettikleri ve geleceğe yönelik beklentilerde pozitif düşünceye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Lent ve diğerleri (1996) kariyer gelişim sürecini, bireyin kendisine yönelik yeterlilik algısı ve sonuçlara ilişkin beklentileri olarak açıklamışlardır. Burada, bireyin kendine yönelik yeterlik algısı, benlik

saygısı olarak ele alınırken; beklentileriye bireyin, çabaları sonucunda ulaşmayı beklediği amaçlar olarak ele alınmaktadır (Lent vd., 2000). Kariyer kaygısı ise kariyer gelişim sürecindeki bireyin mesleki ve akademik geleceğine yönelik yaşamış olduğu başarısızlık korkusu olarak ifade edilmektedir (Vignoli, 2015). Bu bağlamda, ergenlerin kariyer gelişim sürecindeki beklentisi ve benlik saygısı düzeyi, süreç içerisinde yaşanması muhtemel kariyer kaygısının seviyesini belirlemede olup ergenlerin benlik saygısı artırıldığında kariyer kaygılarının da azalacağı söylenebilir.

Öneriler

Katılımcılara ilişkin anne baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ekonomik durum, aile koşulları vb. demografik bağımsız değişkenler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Bu değişkenlerin de ergenlerin kariyer kaygıları üzerinde etkili olabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca çalışma grubunun oluşturulma yönteminden dolayı araştırmanın bulguları, sadece internete erişimi olan ergenlerle sınırlı kalmıştır.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar alanyazına dayalı olarak tartışılmış, araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Ergenlerin kariyer kaygısının yordayıcıları olan umut, benlik saygısı ve öz-yeterliliğin belirlenmesi, ergenlik dönemindeki kariyer kaygısı ile ilgili çalışmalarda önemli bir referans kaynağı olabilir. Bu doğrultuda ergenlere kariyer danışmanlığı kapsamında yapılacak olan çalışmalarda umut, benlik saygısı ve öz-yeterliliğin iyileştirici gücünden yararlanılabilir.
- Ergenlere yönelik kariyer kaygısı ile ilgili yapılacak çalışmalarda içeriği umut, benlik saygısı ve öz-yeterliliği artırma üzerine kurulu psikoeğitim programları oluşturulabilir ve uygulanabilir.
- Ulaşılan bulgular benzer araştırmalarla desteklenebilir. Ergenlerin kariyer kaygısının açıklanan varyansını artırmak için bilinçli farkındalık, bilişsel esnek, psikolojik zihinlilik vb. değişkenlerin de araştırmalara dâhil edilerek yeni çalışmalar planlanabilir.
- Yapılacak olan yeni çalışmalar da aynı değişkenler ilkökul, ortaokul vb. farklı örneklem gruplarına yönelik uygulanarak araştırma bulguları test edilebilir.
- Farklı araştırma desenleri kullanılarak (deneysel vb.) araştırma bulguları yeniden ele alınarak bulgular teyit edilebilir.
- Araştırma bulguları, nitel araştırma yöntemleri ile desteklenerek çeşitlendirilip bulgular zenginleştirilebilir.

Yazar Katkı Oranı

Yazarlar, çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Etik Beyan

Bu araştırmanın planlanması, verilerin toplanması, analizi ve raporlanması sırasında “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde yer alan etik ilke ve kurallara uyulmuştur. Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği'ne aykırı herhangi bir uygulama yapılmamış ve araştırmaya katılan tüm bireysel katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Çatışma Beyanı

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedirler.

References

- Adams, G. (2000). *Adolescent development the essential readings*. Blackwell Publishers.
- Albion, M. J. (2000). Career decision-making difficulties of adolescent boys and girls. *Australian Journal of Career Development, 9*(2), 14–19.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist, 28*(2), 117–148.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachandran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71–81). Academic Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Freeman.
- Brown, C. (1997). Sex differences in the career development of urban African American adolescents. *Journal of Career Development, 23*(4), 295–304. <https://doi.org/10.1177/089484539702300404>
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (19. bs.). Pegem Akademi Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21. bs.). Pegem Akademi Yayınevi.
- Cast, D. A., & Burke, J. P. (2002). A theory of self-esteem. *Social Forces, 80*(3), 1041–1068. <https://doi.org/10.1353/sof.2002.0003>
- Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A. M., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2002). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs. *Prevention & Treatment, 5*(1), 1–111. <https://doi.org/10.1037/1522-3736.5.1.515a>
- Ciminli, A. (2023). Ortaöğretim öğrencilerinin kariyer kaygısının yordayıcıları olarak mükemmeliyetçilik ve meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançlar. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(1), 35–43. <https://doi.org/10.17556/erziefd.1163647>
- Cloutier, R., & Onur, B. (2019). Ergenlik psikolojisinde kuramlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27*(2), 875–904.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd Ed.). Erlbaum.
- Coleman, J., & Hendry, L. (1990). *The nature of adolescence* (2nd Ed.). Routledge.
- Corkin, D., Arbona, C., Coleman, N., & Ramirez, R. (2008). Dimensions of career indecision among Puerto Rican college students. *Journal of College Student Development, 49*, 1–15. <https://doi.org/10.1353/csd.2008.0015>
- Çetin-Gündüz, H., & Nalbantoğlu-Yılmaz, F. (2016). Lise öğrencilerinin kariyer kaygılarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(3), 1008–1022. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.282397>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (3. bs.). Pegem Akademi Yayınevi.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda benlik saygısı* [Yayınlanmamış tıpta uzmanlık tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Ercivan-Zencirci, D. (2008). *Görsel sanatlar öğretmeni adaylarında özgün baskının yaratıcı düşünme becerileri ve öz-yeterlik algısı üzerindeki yansımaları* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Erdogan, E., & İşözen, H. (2022, 10-11 Mayıs). *Üniversite öğrencilerinin kariyer kararı verme yetkinlik düzeyleri ile öz yeterlikleri ve kariyer stresleri arasındaki ilişki*. 4th International Congress on Multidisciplinary Social Sciences, Ankara, Turkey.
- Eryılmaz, A., & Mutlu, T. (2017). Yaşam boyu gelişim yaklaşımı perspektifinden kariyer gelişimi ve ruh sağlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 9*(2), 227–249.
- Feldman, R. S. (1997). *Essentials of understanding psychology*. McGraw-Hill Companies Inc.

- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (3rd Ed.). Sage Publications Ltd.
- Germeijs, V., Verschueren, K., & Soenens, B. (2006). Indecisiveness and high school students' career decision-making process: Longitudinal associations and the mediational role of anxiety. *Journal of Counseling Psychology, 53*(4), 397–410. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.4.397>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. bs.). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kerner, E. A., Fitzpatrick, M. R., Rozworska, K. A., & Hutman, H. (2012). Mechanisms of change in a group career exploration intervention: The case of "Bryan." *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy, 46*, 141–160.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th Ed.). Guilford Publications.
- Konuk, M. (2020). *Umut odaklı kariyer gelişimi modeline dayalı psikoeğitim programının üniversite öğrencilerinin umut ve kariyer geleceği düzeylerine etkisi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Korkut-Owen, F., & Niles, S. C. (2014). Kariyer danışmanlığında yeni kuramlar ve yaklaşımlar. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: Kuramdan uygulamaya* içinde (5. bs.) (ss. 273–307). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (1996). Career development from a sociocognitive perspective. In D. Brown, & L. Brooks (Ed.), *Career choice and development* (pp. 373–422). Jossey-Bass.
- Lent, R. W., & Brown, S. D. (2006). On conceptualizing and assessing social cognitive constructs in career research: A measurement guide. *Journal of Career Assessment, 14*, 12–35. <https://doi.org/10.1177/1069072705281364>
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (2000). Contextual supports and barriers to career choice: A social cognitive analysis. *Journal of Counseling Psychology, 47*(1), 36–49. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.47.1.36>
- Mertler, C. A., & Vannatta, R. A. (2016). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (6th Ed.). Pyrczak Publishing.
- Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youths. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 23*(3), 145–149. <https://doi.org/10.1023/A:1010961119608>
- Nalbantoğlu-Yılmaz, F., & Çetin-Gündüz, H. (2018a). Lise öğrencilerinin kariyer kaygılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*(3), 1585–1602. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.18.39790-471164>
- Nalbantoğlu-Yılmaz, F., & Çetin-Gündüz, H. (2018b). Career indecision and career anxiety in high school students: An investigation through structural equation modelling. *Eurasian Journal of Educational Research, 78*, 23–42. <https://doi.org/10.14689/ejer.2018.78.2>
- Niranjan, S., Fakir-Mohan, S., & Surendra-Kumar, S. (1998). Parental expectancy and children's learned helplessness. *Social Science International, 14*(12), 19–28.
- Pisarik, C. T., Rowell, P. C., & Thompson, L. K. (2017). A phenomenological study of career anxiety among college students. *National Career Development Association, 65*, 339–362. <https://doi.org/10.1002/cdq.12112>
- Rogers, M. E., Creed, P. A., & Glendon, A. I. (2008). The role of personality in adolescent career planning and exploration: A social cognitive perspective. *Journal of Vocational Behavior, 73*(1), 132–142. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2008.02.002>
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton University Press.
- Saka, N., Gati, I., & Kelly, K. R. (2008). Emotional and personality-related aspects of career-decisionmaking difficulties. *Journal of Career Assessment, 16*, 403–424. <https://doi.org/10.1177/1069072708318900>
- Salimi, S. H., & Callias, M. (1996) Self-esteem in adolescents with conduct problems and depression. *European Psychiatry, 11*, 328–329. [https://doi.org/10.1016/0924-9338\(96\)89027-4](https://doi.org/10.1016/0924-9338(96)89027-4)

- Salimi, S. H., Mirzamani, S. M., & Shahiri-Tabarestani, M. (2005). Association of parental self-esteem and expectations with adolescents' anxiety about career and education. *Psychological Reports, 96*(3), 569–578. <https://doi.org/10.2466/pr0.96.3.569-578>
- Sampson, J. P., Peterson, G. W., Lenz, J. G., Reardon, R. C., & Saunders, D. E. (1996). *Career thoughts inventory professional manual*. Psychological Assessment Resources.
- Sánchez-Sandoval, Y., & Verdugo, L. (2016). Desarrollo y validación de la escala de expectativas de futuro en la adolescencia (EEFA). *Annals of Psychology, 32*(2), 545–554. <https://dx.doi.org/10.6018/analesps.32.2.205661>
- Santrock, J. W. (2014). *Yaşam boyu gelişim* (G. Yüksel, Çev. Ed.) (13. bs.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sarı, S. V., & Şahin, M. (2012). Lise son sınıf öğrencilerinin mesleğe karar verme öz-yeterliliklerini yordamada umut ve kontrol odağının rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 21*(1), 97–110.
- Schwarzer, R., & Warner, L. M. (2013). Perceived self-efficacy and its relationship to resilience. In S. Prince-Embury, & D. H. Saklofske (Eds.), *Resilience in children, adolescents, and adults translating research into practice* (pp. 139–150). Springer Science+Business Media.
- Sharf, R. S. (2013). *Applying career development theory to career counseling* (6th Ed.). Brooks/Cole.
- Snyder, C. R., Harris, C., Anderson, J. R., Holleran, S. A., Irving, L. M., Sigmon, S. T., Yoshinobu, L., Gibb, J., Langelle, C., & Harney, P. (1991). The will and the ways: Development and validation of an individual-differences measure of hope. *Journal of Personality and Social Psychology, 60*(4), 570–585. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.4.570>
- Snyder, C. R., Feldman, D. B., Taylor, J. D., Schroeder, L. L., & Adams, V. H., III. (2000). The roles of hopeful thinking in preventing problems and enhancing strengths. *Applied and Preventive Psychology, 9*(4), 249–269. [https://doi.org/10.1016/S0962-1849\(00\)80003-7](https://doi.org/10.1016/S0962-1849(00)80003-7)
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry, 13*(4), 249–275. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1304_01
- Super, D. E. (1990). A life span, life-space approach to career development. In D. Brown, & L. Brooks (Eds.), *Career choice and development* (2nd Ed.) (pp. 197–261). Jossey-Bass.
- Şama, H. (2020). *Ergenlerin kariyer kaygısını yordamada aile desteği ve umudun rolü* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Şeker, G. (2021). Kariyer kararsızlığının yordayıcısı olarak iyi oluş ve kariyer kaygısı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 51*, 262–275. <https://doi.org/10.9779/pauefd.706983>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tarhan, S., & Bacanlı, H. (2015). Sürekli Umut Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being, 3*(1), 1–14.
- Telef, B. B., & Karaca, R. (2012). Çocuklar için öz-yeterlilik ölçeği; Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 32*, 169–187.
- Turan, M. E. (2013). *Ergenlerde kariyer ve yetenek gelişimi özyeterliliğinin, üstbilişsel farkındalık, yaşam doyumu ve algılanan arkadaş sosyal desteği ile ilişkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Türksoy F. B. (2014). *Hemşirelik fakültesi öğrencilerinde benlik saygısı ve stresle baş etme yöntemleri (Ege üniversitesi hemşirelik fakültesi örneği)* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Uzun, K., & Karataş, Z. (2020). Predictors of academic self efficacy: Intolerance of uncertainty, positive beliefs about worry and academic locus of control. *International Education Studies, 13*(6), 104–116. <https://doi.org/10.5539/ies.v13n6p104>
- Uzun, K., & Karataş, Z. (2023). The examination of the mediator role of optimism, self-compassion, altruism and gratitude in the relationship between cognitive distortions and forgiveness of emerging adults. *Emerging Adulthood, 11*(4), 845–868. <https://doi.org/10.1177/21676968231171200>

- Vecchio, G. M., Gerbino, M., Pastorelli, C., Del Bove, G., & Caprara, G. V. (2007). Multi-faceted self-efficacy beliefs as predictors of life satisfaction in late adolescence. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1807–1818. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.05.018>
- Vignoli, E. (2015). Career indecision and career exploration among older French adolescents: The specific role of general trait anxiety and future school and career anxiety. *Journal of Vocational Behavior*, 89, 182–191. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2015.06.005>
- Walker, T. L., & Tracey, T. J. G. (2012). The role of future time perspective in career decision making. *Journal of Vocational Behavior*, 81, 150–158. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2012.06.002>
- Yavrutürk, A. R. (2023). Fen lisesi son sınıf öğrencilerinin kariyer kaygıları ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1–11. <https://doi.org/10.47770/ukmead.1217778>
- Yıldırım-Kurtuluş, H., Kurtuluş, E., & Yaman, K. G. (2022). Ergenlerin benlik saygısı ile kariyer kaygısı arasındaki ilişki: Gelecek beklentisinin aracı rolü. *EKEV Akademi Dergisi*, 26(90), 283–302.